

The Monkey Trial TG STAN foto Bernaded Dexters

Dan komen herinneringen op het voorplan die tegelijk gekoesterd en pijnlijk zijn. Als zij op het eind de oversteek maakt naar zijn beginplek, wordt duidelijk dat ze meer aan elkaar vasthangen dan ze durfden te vermoeden. Op dat moment speelt Morel Bach op zijn sax en heeft de partituur haar meest complete en geraffineerde moment bereikt. Tegelijkertijd komt er een echo van die andere STAN-productie met Sara De Roo, *Lucia smelt* (Oscar van den Boogaard), waarin categoriek ontkend wordt dat een relatiebreuk een einde tussen twee mensen hoeft te betekenen.

In het licht daarvan zijn de terugkerende citaten uit *Pick-up* beter te begrijpen. Om te beginnen het gedicht van Hölderlin ('Wee mij, waar vind ik, als het winter is, de bloemen...'), vol weemoed en zelfbeklag. Toen de breuk er in het vorige stuk zat aan te komen was het al een gedeelde troost voor de minnaars; bij de hernieuwde ontmoeting in '*zien en zien*' is het nog steeds iets wat ze gemeenschappe-

lijk hebben. Het is ook in *Pick-up* dat het enigmatische zinnetje 'Is dit een gesprek of DNA?' letterlijk wordt uitgelegd. Net zoals een mens niet zonder zijn DNA kan bestaan, kan hij niet zonder dit heel essentiële gesprek. Deze twee mensen hebben elkaar nodig, ook al ging het in het verleden grondig fout tussen hen.

Een terugkerende zin als 'Heb jij wel eens een probleem helemaal doorgedacht?' krijgt in *Pick-up* een heel andere lading dan in '*zien en zien*'. In het eerste stuk heeft één van de personages het almaar weer over zijn kankerbesmetting, en dat leidt in het ergste geval tot de dood. Net zo is hun relatie ten dode opgeschreven. In het tweede stuk pakken ze dezelfde vraag weer op en wordt er gesuggereerd dat ze het probleem vorige keer kennelijk niet ver genoeg hebben doorgedacht. Het antwoord heeft zich namelijk alweer een eind voor hen uitgeschoven. En dat antwoord zou wel eens kunnen luiden dat al het voorgaande futiel wordt bij hun her-

nieuwde toenadering en dat ze nog steeds veel voor elkaar betekenen.

In '*zien en zien*' is een Gerardjan Rijnders aan het werk die andermaal het enigma in stand houdt. Zijn tekst opent mogelijkheden. Via subtiel acteurspel, het transparant gebruik van theatermiddelen en de toevoeging van muziek, kiezen Sara De Roo en Guy Dermul daar een aangrijpende weg in. Als wij ons een suggestie aan de makers mogen veroorloven, dan zou dat zijn om die twee stukken na elkaar in een *double bill* te spelen.

Argumenteren en tegenargumenteren

Als bovenaan deze tekst gezegd werd dat de beginjaren van tg STAN vrij rechtlijnig verliepen, dan heeft dat onder meer betrekking op het repertoire. Dat werd in de eerste plaats gevormd door bestaande stukken, en dan nog meer bepaald van klassiek allooi. De eerste uitzondering daarop moet *Het wordt nieuwe maan* geweest zijn, maar dan zitten we al in het derde sei-

zoen. Een ander constant gegeven was de acteursbezetting, die meestal neerkwam op de verzamelde aanwezigheid van de stichtende leden. In die eerste seizoenen was het opmerkelijk met hoeveel stelligheid grote uitspraken werden gedaan.

Wie daar de recente productie *The Monkey Trial* naast legt, merkt dat er sindsdien een lange weg is afgelegd. Wat de acteursbezetting aangaat, treffen we voor het eerst Robby Cleiren (de Roovers) aan. Verder is dit rechtbankproject geen repertoirestuk, maar het gevolg van research en documentatie. Hele betogen komen uit de rechtbankverslagen van het proces dat de staat Tennessee in 1925 tegen John Scopes voerde. Deze 24-jarige leraar had tijdens zijn biologielessen de evolutieleer van Charles Darwin onderwezen, hetgeen in strijd was met de wetten van de staat. Schuld manifest bewezen, zou je denken, of je dat nu leuk vindt of niet. Maar de inzet van dit proces ging net een stap verder: deugt de basis wel waar de fundamentalisten van uitgaan? Voor die aanval had zich een schare uitgelezen advocaten aangediend.

Een parallel met het documentaire theater van Peter Weiss of Heinar Kipphardt dringt zich op, hoewel dat meer naar het drama toegeschreven is. In *The Monkey Trial* is het wezen van de rechtbank zelf het drama. Voor een groot deel vergenoegt de voorstelling zich erin om rechterte en advocaatje te spelen. Er wordt uitvoerig tijd uitgetrokken om uit het publiek in de zaal een jury samen te stellen. Alle gangbare praktijken, van procedurreslagen tot perslekken, worden met veel gusto uitgetest. Damiaan De Schrijver schept er een duivels genoeg in om als rechter zijn hamertje te kunnen hanteren.

Dit opzoeken van het spelelement degradeert het wezen van de rechtbank niet. Het instituut blijft overeind en onbecommentarieerd. Zijn doelstellingen zijn een hoog goed en blijven gerespecteerd. Het spelelement lijkt veeleer een vlotte